

השיעור הגדול בעולם

כיתות ג' – ד'

שנת הלימודים תשפ"ג

כ"ו חשוון תשפ"ג, 20.11.22 –

י"א כסליו תשפ"ג, 10.12.22

מהלך הפעילות

הסבר קצר לתלמידים על היעדים והפעילות

היעדים הבינלאומיים הם סדרה של 17 יעדים שהא"ם החליט שחשוב כי כל בני האדם יעבדו ויפעלו להשיג אותם יחד עד שנת 2030.

כל פעילות להשגת היעדים האלה תביא למימוש של שלושה נושאים נהדרים וחשובים עבור כל בני האדם, עבור כולנו – נוכל לנסות לסיים מצבים בהם אנשים חיים במחסור ובמצוקה, נוכל להפחית חוסר שוויון בין בני אדם, נוכל להגן על כדור הארץ. אם נצליח לפעול למען שלושת הדברים האלה ניתן יהיה לקבל עולם טוב יותר עבור כל בני האדם – צעירים ומבוגרים.

השגת היעדים תסייע גם במימוש הזכויות של ילדים ובני נוער. כל אחד מהיעדים עוסק באחת או במספר זכויות כפי שהן מופיעות באמנה הבינלאומית של הא"ם לזכויות ילדים ונוער הכוללת זכויות ייחודיות העוסקות בצרכים הייחודיים שלהם. השגת היעדים תאפשר לממש את הזכויות הללו, וליצור עולם טוב יותר עבור ילדים ונוער היום ובעתיד.

השיעור שבו אתם משתתפים נקרא השיעור הגדול בעולם. הוא מתקיים במדינות רבות בעולם ומשתתפים בו ילדים ובני נוער. כל אחד ואחת מכם המשתתפים בשיעור תורמים באופן ישיר להשגת היעדים הבינלאומיים. כל פעולה שתציעו ותעשו תשפיע על צעירים ומבוגרים במקום כלשהו.

השנה יעסוק השיעור ביעד 10 – הפחתת אי שוויון. באמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה נכתב בסעיף 2 – "המדינות החברות מבטיחות לשמור על זכויות הילדים שבתחומה, ללא הפליה וללא קשר לגזע, צבע עור, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית, מוצא לאומי, אתני או חברתי, רכוש, נכות, לידה או כל סיבה אחרת הקשורה לילד ולהוריו." תוצרי השיעור שלכם יסייעו במימוש סעיף זה וסעיפים נוספים באמנה לזכויות הילד, ויעזרו במניעה של הפליה כלפי ילדים ובני נוער בגלל שהם שונים.

"ילדה אחת, מורה אחת, עט אחד וספר אחד

יכולים לשנות את העולם"

מלאה יוספזאי

שיעור 1 – זכותי = אחריות

1. המורה תציג בפני התלמידים את פנקס הזכויות והאחריות של הילד.ה. הם יקראו יחד את הזכויות המופיעות, ויקיימו דיון בשאלות הבאות –
- מדוע לילדים יש זכויות ייחודיות?
  - מה משותף לכל הזכויות הללו?
  - האם יש זכות שלא הכרתם קודם? ציינו אותה והסבירו מה כוונתה להבנתכם.
  - מה האחריות שלכם כילדים במימוש הזכויות הללו?
  - הסתכלו ברשימת פעולות האחריות המופיעה בפנקס. למה חשוב לציין לצד כל זכות את האחריות של ילדים?

למורה – ניתן להעלות את פנקס הזכויות והאחריות, ולהקריין אותו בפני התלמידים לצורך קריאה משותפת. ניתן גם להדפיס לכל תלמיד.ה העתק של הפנקס לצורך עבודה אישית.

פנקס הזכויות - עברית

פנקס הזכויות - ערבית

2. מקרינים את הסרטון הנמצא בקישור הבא :

<https://www.youtube.com/watch?v=yzl0uqqkpKU>

סרטון אנימציה קצר המציג את רעיון ההפליה והדרך לפתרון- כולנו שייכים לעולם אחד

כלי לניתוח טקסט חזותי :

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/HaperachShelHelga.htm>

3. שואלים את התלמידים :

- מה הרגשתם כשצפיתם בסרט?
- מדוע כל הצורות מצליחות להיכנס?
- מדוע הצורה האחרונה לא מצליחה להיכנס?
- מה מאפשר לצורה האחרונה להיכנס לבסוף?
- מדוע לדעתכם הסרט מסתיים בצילום של כדור הארץ?
- האם אתם יכולים לתת דוגמה למקרה דומה לסרט שקרה לכם או לחברים שלכם?
- מה השם שהייתם נותנים לסרט שיתאר אותו בצורה הטובה ביותר?

4. מטלות כתיבה :

- א. אילו היית אתה הצורה שלא נכנסה לכדור איך היית מרגיש?
- ב. כתוב מה דעתך על הדרך שבה בחרו שאר הצורות לקבל אותך למרות השונות?
- ג. כתוב דו-שיח בין הכדור לצורה שלא הצליחה להכניס?
- ד. מה הקשר בין כדור הארץ לכדור בסרטון?
- ה. עבודת יצירה :
- ו. חלוקה לקבוצות.
- ז. לתת לתלמידים פלסטלינה בצבעים השונים .
- ח. המשימה למעוך את הצבעים ולערבב בניהם עד לקבלת גוונים שונים, וליצור יצירה משותפת תוך כדי שמירה על הצבע הייחודי שאותו קבל כל תלמיד.

5. מציגים בפני התלמידים הסברים לזכות לשוויון ולאפליה.

מהי אפליה?

אפליה היא מונח סוציולוגי המציין הבדלה בין קבוצות חברתיות שונות, קטגוריות חברתיות או פרטים שונים, הבדלה המעניקה לקבוצה, קטגוריה או פרט מסוימים יתרונות או חסרונות יחסיים בהתייחסות אליהם, מבלי שתהיה הצדקה עניינית לכך.

אפליה עשויה להיות על בסיסים שונים (כגון מין, גזע, לאום ועוד) וליתרונות או לחסרונות הנובעים ממנה עשויים להיות ביטויים שונים (כלכליים, פוליטיים וכו').

מהי הזכות לשוויון?

כל בני האדם שווים זה לזה ואין להפלות בין בני אדם- מתן יחס שווה לכל בני האדם – מבלי להפלות ביניהם. הזכות לשוויון מבוססת על כך שכל בני האדם שווים זה לזה, כלומר: אין אנשים שהם שווים יותר מאחרים. זכות זאת היא זכות בסיסית בחברה דמוקרטית.

מתוך הוויקיפדיה

6. מקרינים את הסרטון שוב, ושואלים :

- האם אתם מזהים בסרט דוגמאות לשוויון או לאפליה? הציגו דוגמה והסבירו את דעתכם.

שיעור 2 – תרגיל עמדות

1. רושמים על הלוח אפיונים המצביעים על שוני שיכולים לגרום לאי שוויון בין אנשים בסביבה הקרובה שלנו :

- גובה
- משקל
- צבע עור
- מבטא
- מספר נעליים
- צבע שיער
- אורך שיער
- לבוש
- צבע עיניים
- מין
- גיל

2. מבקשים מהתלמידים לציין אילו אפיונים מתוך הרשימה יכולים לגרום לאי שוויון בין ילדים בבית הספר/כיתה/שכונה וכדומה.

3. מציגים בפני התלמידים את סעיף 2 באמנה הבינלאומית לזכויות הילד המתייחס לזכות לשוויון ואי הפליה של ילדים – "המדינות החברות מבטיחות לשמור על זכויות הילדים שבתחומה, ללא הפליה וללא קשר לגזע, צבע עור, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית, מוצא לאומי, אתני או חברתי, רכוש, נכות, לידה או כל סיבה אחרת הקשורה לילד ולהוריו". דנים עם התלמידים במשמעות סעיף זה –

- למה לילדים יש זכויות מיוחדות (נוספות על אלו של המבוגרים) ?
- למה הכניסו לאמנה לזכויות הילד את הזכות לאי הפליה?
- הביאו דוגמאות להפליה בין ילדים שנתקלתם בה.
- מהי האחריות האישית והמשותפת של כל אחת ואחד מכם לדאוג לכך שזכות זו תתממש?

שיעור שלישי – שוויון מגדרי

למורה: יש להפעיל שיקול דעת בהתאמת החומרים שבשיעור לתרבות בית הספר ולאוכלוסייתו.

לעזרתכן בצפייה בסרטונים הבאים

הפרח של הלגה - כלי לניתוח טקסט חזותי

1. מקרינים את הסרטון הנמצא בקישור הבא:

https://www.youtube.com/watch?v=G7l6crlMOrw&feature=em-share_video_user

הסרטון מציג שוויון הזדמנויות בין המינים המתבטא בבחירות אישיות של כל אחד ואחת

יש להקרין את הסרטון פעמיים: פעם אחת - צפייה בסרט בשלמותו ופעם שנייה –

צפייה מונחית.

2. שואלים את התלמידים/ות:

- מה קורה בסרטון?
- אילו רגשות עלו בכם בזמן הצפייה בסרטון? מה אהבתם? האם היה בו משהו שהכעיס אתכם?
- מה נראה לכם אמיתי בסרטון?
- מה הוא המסר העיקרי של הסרטון?
- האם לדעתכם בנות ובנים יכולים להגיע לכל תפקיד שבו הם מעוניינים לעסוק?
- איזה שם הייתם נותנים לסרטון?

3. מהו (אי) שוויון מגדרי?

מקרינים את הסרטון שבקישור הבא

יש להקרין את הסרטון פעמיים: פעם אחת - צפייה בסרט בשלמותו ופעם שנייה –

צפייה מונחית.

- איפה ריילי נמצאת?
- מה, לדעתכם, היא מרגישה?

- מדוע ריילי מרגישה כך?
- מה הטענה העיקרית שלה?
- אחרי הצפייה בשני הסרטונים : באיזו חברה הייתם רוצים לחיות מבין שתי החברות שהסרטונים מבטאים?

4. מי שמעצב את החברה שבה אנו חיים הם בני אדם, ולהם תכונות שונות המרכיבות אותם. ילדי ההווה הם מעצבי המחר. לפיכך כדאי להתחיל לשאול שאלות לגבי התכונות המרכיבות אותנו: האם יש תכונות האופייניות לבנים בלבד ולבנות בלבד?

- לפנינו רולטת תכונות (לצורך הפעלה יש לחוץ על הרולטה)
- מתחלקים לקבוצות עבודה. בקבוצה מסובבים את הגלגל 5 פעמים.
- בהתאמה לתכונות שיצאו בגלגל, על התלמידים/ות לבנות דמות שכוללת את הפרטים הבאים: שם, גיל, מין, מקצוע, תחביבים, חלומות.
- את הדמויות ניתן להעלות למצגת משותפת.

5. דיון

- מדוע יצרתם דמות זו?
- איזו תכונה הייתה הכי דומיננטית בבחירה שלכם?
- האם תכונה זו מתאימה רק לבנים או רק לבנות?
- האם יש תכונות המתאימות רק לבנים או רק לבנות?
- האם יכולתם לבנות את הדמויות אחרת? כיצד?
- מה ניתן ללמוד מכך לגבי התכונות שלנו?

6. מה האחריות האישית של כל אחד ואחת מאתנו ומה אחריותנו כשותפים לחברה ולמדינה בה אנו חיים ביצירת שוויון בין המינים. תנו דוגמאות לסיפורי אירוע קצרים.

שיעור רביעי – סובלנות והזכות לשוויון

העיסוק בערך הסובלנות הינו בעל חשיבות רבה ומאתגרת בכל דיון הבוחן את מימוש הזכות לשוויון ואי אפליה. ערך הסובלנות מזמן עיסוק בדילמות אקטואליות בחברה הישראלית, התמודדות עם גזענות, זהות ומגדר, זכויות אדם, שוויון ועוד. למעשה כל נושא לדיון יתאפשר ויקודם אם תהיה גישה סובלנית, מאפשרת ומכילה.

מטרות.

1. ברור הערך סובלנות ומרכיביו.
2. הבנת מהותו של ערך הסובלנות כהכרחי לקיומה של חברה.
3. בירור הקשר בין יישום ערך הסובלנות ומימוש הזכות לשוויון.
4. בחינת הערך וביטוי בפרקטיקות מגוונות.

ברור הערך: המורה תרשום על הלוח את המילה "סובלנות". תלמידי הכיתה יבחנו את מרכיביה.

שורש- סבל. שפירושו לכאוב
סבל- שפירושו לשאת.

המורה יבחן/תבחן עם התלמידים את שני הפירושים תוך הבאת דוגמאות מחיי היומיום בכיתה, בביה"ס, בסביבה, והקשר שלהן לסובלנות. (מי שהוא שונה ממני בדת, גזע, מין, אמונה וכו' אני נדרש לסובלנות כדי לשאת את השוני והדבר כרוך באי נוחות שיש בה כאב).

"סובלנות נדרשת במקום שבו צפויה פגיעה או אי נוחות מהתנהגות הזולת על פי אמונתו. סובלנות מקורה בשורש סבל, שפירושו גם לשאת וגם להתענות" (במקראה חינוך ודמוקרטיה, אוקי מרושק עמ' 566).

מה עוד יש בסובלנות.

המורה יבחן/תבחן עם התלמידים את משמעות האמירה הבאה בהקשר לערך "סובלנות" ומהם מרכיביה: **"אינני מקבל אף מילה ממה שאתה אומר, אך אאבק על זכותך לומר אותה"** (וולטר, פילוסוף צרפתי מהמאה ה-18)

למורה: בתשתית אמירה זו מונחת הבנה עמוקה לכבוד האדם באשר הוא אדם. אני חולק עליך ואינני חושב, מאמין, מקבל, אך אני שומר על זכותך ונאבק למענה כדי שתוכל לומר את דבריך מתוך הבנה עמוקה של כבוד האדם.

לסיכום חלק זה של השיעור ישאל /תשאל המורה אילו מרכיבים יבואו לידי ביטוי בסובלנות?

המורה תרשום על הלוח את תשובות התלמידים. פלורליזם, פתיחות, קבלה, הכלה, כבוד האדם, איפוק, נכונות לפשרה, ועוד.
לצורך העמקה בדיון זה ניתן להעזר במאמר של פרופ' דניאל ברטל - "סובלנות" המופיע בנספחים.

יש לבקש מהתלמידים דוגמאות להתנהגויות סובלניות וכן להתנהגויות לא סובלניות

הפעלות:

א. דמויות בחברה הישראלית - סטראוטיפים

ניתן לבחור באחת האפשרויות:

מציגים לתלמידים תמונות של אנשים ודמויות מהחברה הישראלית על כל גווניה לדוגמא: אדם יהודי חילוני, דתי, ערבי ועוד...
התלמיד יבחר דמות ויחבר לה פרופיל לפי השאלות המנחות.
מהו משלח ידה של הדמות? היכן היא גרה? נשואה? מספר ילדים? מהם תחביבו התלמידים יקראו את תשובותיהם.
המורה תספר על כל אחת מהדמויות משהו מפתיע ולא צפוי. למשל חסיד שהוא זמר רוק
ולתת לכל ילד שורה של שאלות שאותם הם ימלאו על אופיים של האנשים כמו תעודת זהות אחר כך להקריא להם על כל אחד דברים אחרים ומפתיעים
(למורה: סטראוטיפ סותר)

- דיון: לשים לב לנטיית לבו וטבעו של התלמיד בבחירה. להעלות לדיון את השאלות: מה הנחה אותנו בבחירה, מדוע זה לא טוב/לא טוב? מה זה אומר עלינו כחברה? האם חצוניותו של אדם מבטיחה פנימיות דומה? (הצעה: לא לקחת את הדיון בשלב זה לנושא הגזענות)

ב. הקמת קבוצת כדורגל בית ספרית.

בבי"ס הוחלט על הקמת קבוצת כדורגל תחרותית. מתחילים בגיבוש הקבוצה ופונים לתלמידים להצטרף.

- התלמידה דנה מעוניינת להיות חלק מחברי קבוצת הכדורגל.
- התלמיד יוסי מכיתה ג' מעוניין להצטרף לקבוצה.
- התלמיד אורי מכיתה חינוך מיוחד רוצה להצטרף.
- קיימו דיון לגבי כל אחד מהמבקשים להצטרף תוך הנמקה. הדיון יעסוק בשאלה האם בת/תלמיד צעיר/ תלמיד חינו"מ יכולים להיות חלק מקבוצת כדורגל תחרותית. לשקף בשיח את הפתיחות אל מול סטיראוטיפים, הגמישות אל מול המקובעות, ההזדמנות אל מול שלילתה.

חיים בשחור ולבן- ה1 בי"ס יבנאלי

חלק א

הציגו לתלמידים את הסרט מתוך יוטיוב: **החיים בשחור ולבן- ה1 בי"ס יבנאלי**
הסרט הוכן עם חברת "אפיקי תקשורת" במסגרת תוכנית קרב למעורבות חברתית.

<http://youtu.be/wbO-f909vok>

בתום הצפייה לקיים דיון:

הסרט עוסק בהתמודדות עם גזענות בחברת הילדים. שימו לב לתפנית בסוף העלילה המבהירה, כי התנהגות התלמידים בתחילת הסרט היתה לשקף התנהגויות גזעניות ואין היא משקפת את התנהגותם באמת.

- מומלץ להציג את הסרט בשני חלקים.
- חלק 1 המציג את התנהגות התלמידים (עד ל"מתנה" לתלמידה)
- ניתן לחלק את הכיתה לקבוצות וכל קבוצה מייצגת קבוצה שונה של התלמידים בסרט.
- קבוצת התלמידים האתיופים וקבוצת התלמידים האחרת. (יהיו לכל יצוג יותר מקבוצה אחת)

דיון בתוך הקבוצה

- מה אתה מרגיש?
- אילו מחשבות עולות בראשך נוכח התנהגות זו?
- אילו פעולות היית נוקט כדי לשנות התנהגויות אלו?
- האם חווית חוויה דומה? שתף אם ברצונך בכך.
- האם פגשת פעם התנהגות כזו אצל משהו מהקרובים אליך? חבר אח וכו
- כל קבוצה תעביר מסר שהתגבש בתוך הקבוצה
- המשך: המורה מרכזת את התכנים שעולים ואת המסרים.

חלק ב- התפנית בעלילה.

דיון:

- מהי התפנית?
- הסרט מסתיים במילים: "אתם הבנתם"?
- מה צריך להבין? לרכז את תשובות התלמידים.
- לגבש מסר.
- תכננו פעולות להתמודדות עם גזענות בכיתה/בביה"ס.
- מה אתם כקבוצה לוקחים על עצמכם מתוך הפעולות שהצעתם?

סיכום השיעור הגדול

1. מה למדת חדש בשיעור הזה? (חשוב לבקש מהתלמידים לנסח את התובנה או המסקנה שלהם במשפט)

רישמו את כל המסקנות והתובנות על בריסטול צבעוני או כל משטח כתיבה אחר. ניתן לכתוב כל היגד עם שם התלמיד/ה שהציע אותו. במהלך השנה אפשר לחזור אל ההיגדים, ולברר את האופנים בהם התייחסנו לתובנות אלו.

לחלופין, ניתן לעשות שימוש בכלי דיגיטלי כגון Padlet לאיסוף המסקנות. לשמור אותן, ולקיים עליו שיעור נוסף בהמשך השנה כמוצע לעיל.

חומרי למידה נוספים:

דברי הסבר בשפה ידידותית לאמנת האו"ם לזכויות ילדים

 כרזות אמנת האו"ם לזכויות ילדים בשפה ידידותית - מيثاق الأمم المتحدة لحقوق الطفل حول اللغة المألوفة للأطفال

אחריות אזרחית – בשבילי הזכויות

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/BishvileiHazchuyot.htm>

בשביל הזכויות – דיון בדילמות מוסריות וחבריות

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/BishvilHazchuyotDiyunDilemotAlYesodi>

פעילות בנושא זכויות הילד וזכויות אדם

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/ZchuyotYeledAdamChevraDemokratit.htm>

חומרי הוראה נוספים –

[/https://pop.education.gov.il/student-rights/teaching-materials](https://pop.education.gov.il/student-rights/teaching-materials)

סרטים מומלצים:

הסרטון: "טיפה שונה" שיצרו תלמידים (10 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=Egindl0VjNo>

אמיצה, 2012, חברת פיקסאר, במאים: ברנדה צ'פמן, מארק אנדרוס

משפחת גיבורי על 2, 2018, פיקסאר ודיסני, במאי: בראד בירד

פלונטר, 2010, במאים: ביירון הווארד, נייתן גרנו

מואנה, 2016, במאים: רון קלמנטס, ג'ון מסקר

שחקי אותה כמו בקהאם, 2002, במאי: גורינדר צ'דהא

ספרים מומלצים:

1. אטלס יהודה ומשאלי יעל (2000) כל אחד והמשפחה שלו הוצאת רואים אור.
2. אבירמה גולן (2018). **אנה טיכו**, הוצאת צלטנר (הישראליות, סדרה היסטורית נשית)
3. ברוך מירי (2001) **אל תנשקי את הצפרדע** הוצאת משכל
4. הראבן גייל (1994) **אגדה חדשה** הוצאת עם עובד
5. זרחי נורית (1982) **הילדה רובין הוד** ספרית פועלים, תל אביב
6. זוהר אביב (2011). **יד הפלא 7 על רגל אחת**. הוצאת מודן
7. זוהר אביב (2012). **יד הפלא 10 חבר אמת**. הוצאת מודן
8. יוספזאי מלאלה ולמב כריסטינה (2014). **אני מלאלה**. הוצאת כנרת
9. לימור טלמור (2010). **משפחות משפחות מיליון לפחות**, הוצאת רימונים
10. סמדר שיר (2005). **גלי ומועדון המקובלים**. הוצאת ידיעות ספרים
11. סמדר שיר (2009). **גלי במשימת הישרדות**. הוצאת ידיעות ספרים
12. שלומית כהן אסיף (2017). **רחוב ללא שם**, ספרית הפועלים

נספח 1 – כרזת יעדי האו"ם בעברית ובאנגלית

נספח 2

טופס – אישור פרסום במרחב השיתופי באתר משרד החינוך ובאתר יוניסף

שם בית הספר _____

שם היישוב _____

שם מנהלת בית ספר _____

פרטים ליצירת קשר _____

מספר התלמידים והכיתות אשר בהן התקיימה הפעילות המוצעת (מידע זה ללא פירוט שמי יועבר לאו"ם על ידי יוניסף ישראל)

אישור פרסום

אנא חתמו על האישור הרצ"ב:

אני _____ מנהל/ת בית ספר _____ במחוז _____ מאשר/ת לפרסם תוצרים של פעילות שנעשתה בבית הספר במסגרת השיעור הגדול בעולם.

הריני לאשר כי נמצאים ברשותי אישורים של כל התלמידים היוצרים והוריהם לפרסום התוצרים שלהם על פי המפורט לעיל וכנדרש ע"פ חוזר מנכ"ל.

הריני לאשר כי ידוע לי שהפרסום ייעשה על ידי משרד החינוך ויוניסף באמצעים העומדים ברשותם, תוך ציון שם בית הספר.

חתימת מנהל/ת

_____